

»RAZORENI DOM« I FENOMENOLOGIJA MALOLJETNIČKE DELINKVENCije U POSLIJERATNOM I NOVIJEM RAZDOBLJU U JUGOSLAVIJI

BRANKO MILOSAVLJEVIĆ
Filozofski fakultet u Zadru

UDK: 316.624
Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 1985-12-15

Metodama dokumentacije i analize sadržaja istražen je odnos između fenomenologija »razoreni dom« i maloljetnička delinkvencija u poslijeratnom (1947—1961) i novijem razdoblju (1967—1981).

Dobiveni rezultati pokazuju da je značajno veći broj maloljetnih delinkvenata (oko tri četvrtine) iz potpunih (»nerazorenih«) porodica, nego iz »razorenog doma«, kao i da je broj maloljetnih delinkvenata iz populacije vanbračna djeca neznatan (oko 4 posto).

Prema tome, rezultati ovog istraživanja pokazuju da nema statistički značajne korelacije između »razorenog doma« i maloljetničke delinkvencije u Jugoslaviji i da se etiologija maloljetničke delinkvencije ne može reducirati na »razoreni dom«.

Uvod i problem istraživanja

»Razoreni dom« je postao klasična varijabla u istraživanjima i razmatranjima maloljetničke delinkvencije. Tu varijablu nalazimo u radovima niza autora. Neke od njih navodimo, očekujući da oni u dobroj mjeri reprezentiraju gledišta o značenju »razorenog doma« za maloljetničku delinkvenciju.

Jenkins (1957, 1966) ističe da tzv. »socijalizirani maloljetni delinkventi« potiču iz dezorganiziranog doma (»broken home«) i visoko delinkventnog susjedstva.

Gordon (1962) nalazi da 30—60 posto djece registriranih kao maloljetni delinkventi potiče iz »broken home«.

Chilton i Markle (1972) ističu da njihova studija snabdijeva empirijske napore ranijih istraživača koji sugerišu da proporcionalno više djece u sukobu sa zakonom, policijom (odnosno koja su delinkventna), potiče iz »razorenog doma«, nego djece koja ne pripadaju toj populaciji. Dakle, prema ovim autorima, maloljetni delinkventi s rđavim ponašanjem potiču značajno češće iz »razorenog doma« nego iz potpunih porodica (»nerazorenog doma«).

Siegeman (1966) razmatrajući značenje »razorenog doma« oslanja se na teoriju o antisocijalnom ponašanju koja objašnjava da svi faktori koji imaju tendenciju da produkuju snažnu identifikaciju s majkom, i nedostaju u ranoj identifikaciji s ocem, teže da produkuju antisocijalno ponašanje.

Nedostatak oca, kako navodi Gold (prema Siegemanu 1960), u kući za vrijeme prvih pet godina znači faktor koji predstavlja predikciju delinkventnog ponašanja u adolescenciji.

Neka istraživanja izvršena u našoj zemlji nalaze (Milić, Delagić, 1984) da »razoreni dom« ima posebno mjesto u etiologiji maloljetničke delinkvencije. U tom smislu navodi Matić (1976) da su neka ranija istraživanja izvršena u Jugoslaviji pokazala da među maloljetnim delinkventima ima i do 50 posto onih koji potiču iz porodica (»razorenih domova«) u kojima nedostaje jedan od roditelja. Međutim neka novija istraživanja izvršena u Jugoslaviji (Matić, 1976; Zvonarević, 1976) pokazuju da je preko 70 posto maloljetnih delinkvenata iz potpunih porodica, tj. porodica u kojima s djecom žive oba roditelja.

a) Problem istraživanja

Suočavajući se s različitim nalazima o odnosu »razoreni dom« (broken home) i maloljetnička delinkvencija te imajući u vidu teorijska saznanja (navode Krech, D. i saradnici, 1972) da naša socijalna percepcija (u novim, neodređenim, sličnim situacijama) uzroka i posljedice može biti određena koincidencijom dvije pojave, pretpostavili smo da su u istraživanjima odnosa »razoreni dom« i maloljetnička delinkvencija ostale neke nedorečenosti od značaja za gledišta na ovu socijalnu pojavu.

Naime, u koincidenciji činjenica da se uz »razoreni dom« u nekim slučajevima pojavljuje maloljetnička delinkvencija, pretpostavljamo, ne može se uzimati da između te dvije socijalne pojave postoji uzročno-posljedična veza.

Drugim riječima problem našeg istraživanja jest: da li je »razoreni dom«, kako to izgleda prema nekim autorima, povezan s maloljetničkom delinkvencijom, odnosno u kakvom su odnosu fenomenologija maloljetničke delinkvencije i »razoreni dom«?

Metoda

a) Nezavisne varijable

Kao nezavisna varijabla uzet je »razoreni dom«. »Razoreni dom«, koji podrazumijeva život, rast i odgoj djece bez jednog ili oba roditelja, nastaje kao posljedica:

- rata,
- nesreća,
- bolesti i sl.,
- rastava braka roditelja,
- rađanja djece u vanbračnoj vezi i sl.

b) *Zavisna varijabla*

Kao zavisna varijabla uzeta je maloljetnička delinkvencija. Pod maloljetničkom delinkvencijom u ovom istraživanju podrazumijevaju se maloljetne osobe (dobi 14—18 god.) kojima je suđeno i koje su osuđene od nadležnog suda.

c) *Ispitanici*

Uzorak ovog ispitivanja čini populacija adolescenata (dobi 14—18 god.) »poslijeratnog« (1947—1961) i »novijeg« razdoblja (1967—1981) u Jugoslaviji.

»Poslijeratno razdoblje« u ovom ispitivanju operativno je određeno kao razdoblje u kome su se ratna siročad mogla pojavljivati u populaciji adolescenata dobi 14—18 godina, tj. razdoblje 1947—1961. godina. Iz tog razdoblja uzeti su za istraživanje podaci o adolescentima iz »razorenog« i »nerazorenog doma«.

»Razorenom domu« pripadaju djeca palih boraca, djeca žrtava fašističkog terora (tablica 1), vanbrančna djeca, djeca iz rastavljenih brakova (tablica 2) i sl.

»Nerazorenom domu« pripadaju adolescenti rođeni u braku i koji žive u potpunim porodicama.

»Poslijeratno« razdoblje (1947—1961) uzeto je zato što je u tom razdoblju Jugoslavija imala najviše djece iz »razorenih domova«. Prema navodima (Perović, 1981) nakon rata Jugoslavija je imala 600 hiljada djece raznog uzrasta bez jednog ili oba roditelja. Sređeni podaci postoje samo za djecu palih boraca i žrtava fašističkog terora (tablica 1). U tablici 1 utvrđene su godine u kojima su djeca palih boraca i žrtava fašističkog terora bila dobi 14—18 godina. Jedni su te dobi bili 1947. (bilo ih je 41.231), drugi 1950. (69.424), treći 1954. (80.534), četvrti 1958. (53.683) i posljednji 1961. (32.458). Nakon 1961. god., prema podacima u tablici 1, među adolescentima dobi 14—18 godina nisu se mogli pojavljivati oni koji potiču iz tzv. populacije ratna siročad.

To je razlog zbog čega je razdoblje od 1947. do 1961. označeno u ovom ispitivanju »poslijeratnim razdobljem«. Za njega nije se mogao utvrditi broj ostalih adolescenata (vanbračna djeca, djeca iz rastavljenih brakova i sl.) koji su pripadali populaciji »razoreni dom«, jer za njih ne postoji dostupna dokumentacija.

Tablica 1

Podaci o ratnoj siročadi (djeci palih boraca i žrtava fašističkog terora) u Jugoslaviji

Izvor podataka: Službeni akti o posljedicama rata (Novaković, 1981).

Narodna republika	UKUPNO	Do 3 god.	4—6 g.	7—10 g.	11—14 g.	15—18 g.	Nepoznato
FNRJ	283.252	32.458	53.683	80.534	69.424	41.231	5.922
Srbija	65.155	11.362	14.141	17.575	14.823	7.254	—
Hrvatska	32.263	2.157	5.120	9.119	8.681	3.366	3.820
Slovenija	16.788	4.533	3.357	3.862	2.182	2.854	—
Bosna i Hercegovina	151.916	12.209	27.455	45.755	40.439	26.058	—
Makedonija	5.464	1.144	1.230	1.279	1.110	697	7
Crna Gora	11.666	1.053	2.380	2.944	2.189	1.005	2.095
Godine u kojima su djeca bila dobi 14—18 god.		1961	1958	1954	1950	1947	

»Novije razdoblje« (1967—1981) uzeto je kao razmak od 20 godina od pojedinih godina u »poslijeratnom razdoblju«. U skladu s ovim, kako je »poslijeratno razdoblje« počinjalo s 1947. godinom, »novije razdoblje« počinje 1967. godinom i završava 1981. godinom. Podaci za »novije razdoblje« navode se u tablici 2.

Tablica 2

Broj adolescenata u Jugoslaviji u »novijem razdoblju« (1947—1981).
Izvor podataka: Statistički godišnjaci za godine 1953—1983. i Bilten br. 496
Statističkog Saveznog zavoda Jugoslavije.

Godine	Adolescenti u Jugoslaviji dobi 14—18 godina			UKUPNO
	»Nerazoreni dom«	»Razoreni dom«		
		Vanbračna djeca	Djeca iz rastavljenih brakova	
1967	1.394.166	124.657	40.316	1.559.139
1970	1.688.846	144.716	41.657	1.875.219
1974	1.502.183	150.546	54.242	1.706.971
1978	1.437.186	138.050	68.547	1.643.783
1981	1.366.049	133.123	67.148	1.566.320

d) *Postupak*

Metodom dokumentacije i analize sadržaja prikupljeni su podaci za ispitanike obuhvaćene ovim ispitivanjem.

Rezultati

1. *Odnos između obima maloljetničke delinkvencije u »poslijeratnom« i »novijem razdoblju«*

U tablicama 3 i 4 nalaze se podaci o obimu maloljetničke delinkvencije u »poslijeratnom« i »novijem razdoblju«.

Tablica 3

Broj maloljetnih delinkvenata za godine uzete u ispitivanje

Izvor podataka: Statistički godišnjaci Jugoslavije 1953—1984.

	Poslijeratno razdoblje	Novije razdoblje	UKUPNO
	(za godine: 1947, 1950, 1954, 1958, 1961.)	(za godine: 1967, 1970, 1974, 1978, 1981.)	
Broj	15.309	31.704	47.013
% od ukupnog broja	32,56	67,44	100

Tablica 4

Broj maloljetnih delinkvenata za sve godine u »poslijeratnom« i »novijem razdoblju«

Izvor podataka: Statistički godišnjaci Jugoslavije 1953—1984.

	Poslijeratno razdoblje (sve godine od 1947. do 1961.)	Novije razdoblje (sve godine od (1967. do 1981.)	UKUPNO
Broj	49.419	102.555	151.974
% od ukupnog broja	32,52	67,48	100

Usporedba obima maloljetničke delinkvencije u »poslijeratnom« i »novijem« razdoblju (tablice 3 i 4) vršena je na osnovi podataka za pet godina (1947, 1950, 1954, 1958, 1961) »poslijeratnog« i pet godina (1967, 1970, 1974, 1978, 1981) »novijeg razdoblja« kao i na osnovi podataka za sve godine (tablica 4) u oba razdoblja. Dobiveni postoci u tablici 3 (za pet godina) i tablici 4 (za

sve godine) skoro su identični, samo se razlikuju u drugoj decimali, pokazuju da je dva puta veći obim maloljetničke delinkvencije u »novijem« nego u »poslijeratnom razdoblju«. Ta činjenica ukazuje da fenomenologija »razorenog doma« i maloljetničke delinkvencije ne prate jedna drugu u omjeru koji bi se prema nalazima ranijih istraživanja mogao očekivati, budući da smo u »poslijeratnom razdoblju« imali više nego ikad do tada razorenih domova i djece iz takvih domova.

2. Struktura maloljetničke delinkvencije u »poslijeratnom« i »novijem razdoblju«

U tablici 5 prikazana je struktura maloljetničke delinkvencije u »poslijeratnom razdoblju«. Kako se iz nje vidi, postotak maloljetnih delinkvenata iz potpunih porodica za godine 1953—1961. (ove godine su uzete, jer za ranije godine ne postoje sređeni podaci) iznosi 62,23%, a za »razoreni dom« 37,77% (u okviru koga 4,51% maloljetnih delinkvenata potiče iz populacije vanbračna djeca). Međutim, u »novijem razdoblju« (tablica 6) postotak maloljetnih delinkvenata iz potpunih porodica je 73,61%, a iz »razorenog doma« 26,39%.

Tablica 5

Struktura maloljetničke delinkvencije u »poslijeratnom razdoblju« s obzirom na potpunost porodice

Izvor podataka: Statistički godišnjaci Jugoslavije za godine 1953—1984.

God.	Maloljetnička delinkvencija u Jugoslaviji							
	»Nerazoreni dom«		»Razoreni dom«				UKUPNO	
	Broj	%	Vanbračna djeca		Ostali		Broj	%
			Broj	%	Broj	%		
1953	2252	60,70	145	3,91	1313	35,39	3710	100
1954	2217	60,13	172	4,67	1300	35,20	3689	100
1955	2780	63,17	183	4,16	1438	32,67	4401	100
1956	2838	64,30	185	4,19	1391	31,51	4414	100
1957	2138	63,29	131	3,88	1109	32,83	3378	100
1958	1702	63,80	123	4,56	875	32,40	2700	100
1959	1914	63,80	112	3,60	974	32,60	3000	100
1960	1440	59,45	154	6,36	828	34,19	2422	100
1961	1618	60,87	164	6,17	876	32,96	2658	100
UPUPNO	18899	62,23	1369	4,51	10104	33,26	30372	100

Usporedba podataka za ova dva razdoblja (tablice 5 i 6) pokazuje da je u oba značajno više maloljetnih delinkvenata iz potpunih porodica nego iz nepotpunih (»razorenog doma«) kao i da je ova razlika povećana u »novijem razdoblju«. U »novijem razdoblju«, u odnosu na »poslijeratno razdoblje«, povećao se postotak

maloljetnih delinkvenata iz potpunih porodica za oko 10%. Ovaj porast je statistički značajan ($t = 36,76$ $P > 0,01$). Prema tome struktura maloljetničke delinkvencije pokazuje da je u oba razdoblja preko dva puta veći obim maloljetničke delinkvencije iz potpunih porodica (»nerazorenog doma«) nego iz »razorenih porodica«, kao i da je postotak maloljetnih delinkvenata iz populacije vanbračna djeca neznatan i relativno konstantan (oko 4%).

Tablica 6

Struktura maloljetničke delinkvencije u »novijem razdoblju« s obzirom na potpunost porodice

Izvor podataka: Statistički godišnjaci Jugoslavije za godine 1953—1984.
Maloljetnička delinkvencija u Jugoslaviji

God.	»Nerazoreni dom«		»Razoreni dom«				UKUPNO	
	Broj	%	Vanbračna djeca		Ostali		Broj	%
Broj			%	Broj	%			
1967	4310	76,11	325	5,74	1028	18,15	5663	100
1968	4514	69,79	189	2,92	1765	27,29	6468	100
1969	4742	71,77	334	5,06	1531	23,17	6607	100
1970	5123	71,37	355	4,95	1700	23,68	7178	100
1971	5573	73,69	327	4,32	1663	21,99	7563	100
1972	6304	73,60	377	4,40	1884	22,00	8565	100
1973	5297	74,86	302	4,29	1476	20,85	7075	100
1974	5815	73,99	352	4,48	1692	21,53	7859	100
1975	5423	75,37	394	5,46	1379	19,17	7196	100
1976	5409	74,37	298	4,10	1566	21,53	7273	100
1977	5026	73,56	279	4,08	1528	22,36	6833	100
1978	3949	74,99	213	4,05	1104	20,96	5266	100
1979	3904	73,56	227	4,28	1176	22,16	5307	100
1980	4476	73,44	264	4,33	1355	22,23	6095	100
1981	4252	74,10	261	4,55	1225	21,35	5738	100
UKUPNO	74117	73,61	4497	4,47	22072	21,92	100686	100

3. Odnos između populacije adolescenata »razoreni dom« i maloljetničke delinkvencije

Broj adolescenata (dobi 14—18 godina) iz nepotpunih porodica (»razorenog doma«) u »novijem razdoblju« (1967—1981) kreće se između 164.973 i 216.597. Tu populaciju čine djeca rođena van braka, djeca rastavljenih roditelja i sl. (tablica 7)

Prema dobivenim rezultatima (tablica 7) za »novije razdoblje« nema značajne korelacije između ($r = -0,100$ $P > 0,05$) dinamike adolescenata u populaciji »razoreni dom« i dinamike adolescenata u populaciji maloljetnička delinkvencija. Ove dvije populacije su neovisne jedna od druge. To znači da pripadanje populaciji »razoreni dom« ne podrazumijeva ulazak u svijet maloljetničke delinkvencije.

Tablica 7

Podaci o adolescentima iz nepotpunih porodica i maloljetnim delinkventima u »novijem razdoblju« u Jugoslaviji

Izvor podataka: Statistički godišnjaci Jugoslavije za godine 1953—1984.

Godine	Broj adolescenata iz nepotpunih porodica dobi 14—18 godina	Broj maloljetnih delinkvenata u Jugoslaviji
1967	164.973	5.663
1970	186.373	7.178
1974	204.788	7.859
1978	216.597	5.266
1981	200.271	5.738

4. *Dinamika adolescenata u populaciji »razoreni dom« i maloljetničke delinkvencije iz »razorenog doma« u »novijem razdoblju«*

Podaci u tablici 8 pokazuju da smo imali najmanji broj maloljetnih delinkvenata iz »razorenog doma« u »novijem razdoblju«, onda (1978) kada smo imali najveći broj adolescenata u populaciji »razoreni dom« (tablica 8). Statistička obrada podataka u tablici 8 pokazuje ($\epsilon = -0,300$ $P > 0,05$) da promjene u dinamici adolescenata iz »razorenog doma« ne dovode do pada ili povećanja broja maloljetnih delinkvenata. Te su dvije dinamike (misli se na dinamiku adolescenata iz »razorenog doma« i dinamiku maloljetnih delinkvenata iz »razorenog doma«) neovisne jedna od druge.

Tablica 8

Dinamika adolescenata u populaciji »razoreni dom« i maloljetničke delinkvencije iz »razorenog doma« u Jugoslaviji (1967—1981.)

Izvor podataka: Statistički godišnjaci Jugoslavije za godine 1953—1984.

Godina	Broj adolescenata iz »razorenog doma«	Broj maloljetnih delinkvenata iz »razorenog doma«
1967	164.973	1.353
1970	186.373	2.055
1974	204.788	2.044
1978	216.597	1.317
1981	200.271	1.486

5. *Adolescenti vanbračna djeca i maloljetnička delinkvencija*

Odnos između proporcija maloljetnih delinkvenata iz »nerazorenog doma« i maloljetnih delinkvenata iz populacije vanbračna djeca može se vidjeti u tablicama 9 i 10. Postoci maloljetnih delinkvenata iz potpunih porodica kreću se između 0,275 (1978) i 0,387 (1974). To znači da od 1000 adolescenata iz potpunih porodica (dobi 14—18 godina) njih oko tri postaju maloljetni delinkventi. Postoci maloljetnih delinkvenata iz populacije vanbračna djeca (tablica 10) kreću se od 0,154 do 0,260 i pokazuju da je iz populacije vanbračna djeca od 1000 adolescenata (dobi 14—18 god.) postalo 1—2 maloljetni delinkvent.

Tablica 9

Podaci o adolescentima iz populacija potpuna porodica i vanbračna djeca u Jugoslaviji (1967—1981.)

Izvor podataka: Statistički godišnjaci Jugoslavije 1953—1984.

God.	Broj adolescenata (populacija potpuna porodica)	Broj maloljetnih delinkvenata (populacija potpuna porodica)	Broj adolescenata (populacija vanbračna djeca)	Broj maloljetnih delinkvenata (populacija vanbračna djeca)
1967	1.434.482	4.310	124.657	325
1970	1.688.846	5.123	144.716	355
1974	1.502.183	5.815	150.546	352
1978	1.437.186	3.949	138.050	213
1981	1.366.049	4.252	133.123	261

Tablica 10

Postoci maloljetnih delinkvenata u populacijama adolescenata potpuna porodica i vanbračna djeca (prema podacima iz tablice 9).

Izvor podataka: Statistički godišnjaci Jugoslavije 1953—1981.

God.	% maloljetnih delinkvenata iz populacije potpuna porodica	% maloljetnih delinkvenata iz populacije vanbračna djeca	t	P >
1967	0,300	0,260	2,94	0,001
1970	0,303	0,245	3,88	0,001
1974	0,387	0,234	9,30	0,000001
1978	0,275	0,154	8,33	0,000001
1981	0,311	0,196	7,32	0,000001

Usporedba proporcija maloljetničke delinkvencije iz jedne populacije (potpuna porodica) s proporcijama maloljetničke delinkvencije iz druge populacije (vanbračna djeca) pokazuje (tablica 10) da između ovih proporcija postoji statistički značajna razlika, odnosno da je statistički značajno u svim godinama (1967—1981) bilo više maloljetnih delinkvenata iz populacije potpuna porodica nego iz populacije adolescenata vanbračna djeca.

Diskusija

Šta pokazuju rezultati ovog istraživanja u odnosu na teorije o povezanosti »razorenog doma« i maloljetničke delinkvencije?

Maloljetnička delinkvencija se očituje u značajno većem broju u »novijem« nego u »poslijeratnom razdoblju« (tablica 3 i 4) i značajno većem obimu iz potpunih (»nerazorenih«) porodica, nego iz nepotpunih (»razorenih«) porodica (tablice 5 i 6, 9 i 10) kao i u odsustvu povezanosti između njenog obima i obima adolescenata u populaciji »razoreni dom«. Ovi rezultati pokazuju kako se koincidencija činjenica, da se uz »razoreni dom« u nekim slučajevima pojavljuje maloljetnička delinkvencija, ne može uzimati kao dokaz da između te dvije socijalne pojave postoji značajna povezanost. Otuda ne postoji ni osnova da se etiologija maloljetničke delinkvencije, kako to čine neki autori (naveli smo ih u uvodu ovog rada), objašnjava u cjelini pretpostavljenim korelativnim odnosom između »razorenog doma« i maloljetničke delinkvencije.

Prema tome, maloljetnička delinkvencija je daleko složenija socijalna pojava, složenija od toga da bi se mogla objašnjavati »razorenim domom«. »Razoreni dom« u složenoj etiologiji maloljetničke delinkvencije ima određeno mjesto, ali ne takvo da bi se etiologija maloljetničke delinkvencije mogla reducirati na »razoreni dom«.

Zaključci

Dobiveni rezultati u ovom ispitivanju upućuju na zaključke:

— Fenomenologija maloljetničke delinkvencije je neovisna od fenomenologije »razorenog doma« i njena etiologija, prema tome, ne može se reducirati na »razoreni dom«.

— Proporcija maloljetnih delinkvenata iz populacije vanbračna djeca u ukupnom broju maloljetnih delinkvenata je neznatna i relativno konstantna (oko 4%).

— Obim maloljetničke delinkvencije značajno je veći iz potpunih porodica, nego iz »razorenog doma« pa pokazuje tendenciju povećanja te razlike, odnosno približava se omjeru od tri četvrtine maloljetničke delinkvencije iz potpunih porodica.

Literatura

1. Chilton, R. & Markle, G.: *Family disruption, delinquent conduct and the effect of subclassification*, American Sociological review, 37(1972) 93—99.
2. Gordon, I. J.: *Human development: birth to adolescence*, Harper & Row, New York, 1962.
3. Jenkins, R.: *Motivation and frustration in delinquency*, Journal of orthopsychiatry 27(1957) 528—537.
4. Jenkins, R.: *Psychiatric syndromes in children and their relation to family backgrounds*, Journal of orthopsychiatry, 36(1966) 450—457.
5. Krech, D., Crutchfield, R., Ballachey, E.: *Pojedinac u društvu*, Beograd, 1972, str. 27—39.
6. Matić, O.: *Vaspitno-obrazovni činioci maloletničke delinkvencije*, Zbornik Instituta za kriminološka istraživanja Beograd, 1976, str. 255.
7. Milić, S., Delagić, A.: *Maloljetnička delinkvencija na području općine Osijek i naše iskustvo u radu s maloljetnicima*, Forenzično psihijatrijske aktualnosti, 9(1984) 38—44.
9. Perović, Lj.: *Zaštita djece u NOB-u kroz odluke i propise narodne vlasti za njihovo obezbeđivanje pred kraj ovog rata i u oslobođenoj zemlji*, u knjizi: »Deca, rat, revolucija«, Beograd (1981) 652—673.
9. Perović, Lj.: *Zaštita djece u NOB-u kroz odluke i propise narodne vlasti od 1941—1947.*, u knjizi: »Deca, rat, revolucija«, Beograd (1981) str. 679.
10. Siegeman, A. W.: *Father absence during childhood and asocial behavior*, Journal of Abnormal Psychology, 71(1966) 71—74.
11. Statistički bilten Saveznog zavoda za statistiku, 496 (1967).
12. Statistički godišnjaci Jugoslavije za godine 1953—1984.
13. Zvonarević, M.: *Socijalna psihologija*, »Školska knjiga«, Zagreb, 1976.

Branko Milosavljević: »BROKEN HOME« AND PHENOMENOLOGY OF
JUVENILE DELINQUENCY IN YUGOSLAVIA IN POSTWAR AND
RECENT PERIOD

S u m m a r y

Relation between phenomenologies of »broken home« and juvenile delinquency in postwar (1947—1961) and recent period (1967—1981) has been researched by documentary and the content analysis methodologies.

The results obtained indicate a significantly greater number of juvenile delinquents (ca three-quarters) derives from complete (not broken) families than from the broken ones. The same results also indicate that number of juvenile delinquents derived from illegitimate children population is insignificant (ca four per cent).

It follows that the results of this research indicate there is not statistically significant correlation between »broken home« and juvenile delinquency in Yugoslavia and, consequently, that juvenile delinquency etiology can not be reduced to »broken home«.